

**THE ISSUES AND CHALLENGES OF DEVELOPING FINANCIAL
RELATIONS BETWEEN "NEW UZBEKISTAN" AND THE ISLAMIC
DEVELOPMENT BANK**

Roziqov Ravshan Uroqovich

Abstract

This article examines the issues and challenges related to the development of financial relations between "New Uzbekistan" and the Islamic Development Bank (IDB). The article focuses on the history of cooperation between Uzbekistan and the IDB, as well as the changes in the country's economic and financial system. It analyzes the financial resources and loans provided by the IDB, particularly the support for economic reforms, infrastructure projects, and small and medium-sized businesses. Additionally, the article discusses the characteristics of Islamic banking, the measures necessary to enhance the effectiveness of cooperation with the IDB, and the existing problems in this regard.

Basic words and concepts: Islamic Development Bank, New Uzbekistan, financial cooperation, economic reforms, financial resources, infrastructure projects, small and medium-sized businesses, Islamic banking, financial stability.

**ВОПРОСЫ И ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ФИНАНСОВЫХ
ОТНОШЕНИЙ МЕЖДУ "НОВЫМ УЗБЕКИСТАНОМ" И ИСЛАМСКИМ
БАНКОМ РАЗВИТИЯ**

Аннотация

В данной статье рассматриваются вопросы и проблемы развития финансовых отношений между "Новым Узбекистаном" и Исламским банком развития (ИБР). В статье уделяется внимание истории сотрудничества Узбекистана с ИБР, а также изменениям в экономической и финансовой системе страны. Рассматриваются финансовые ресурсы и кредиты, предоставляемые ИБР, особенно помощь в проведении экономических реформ, инфраструктурных проектах и поддержке малого и среднего бизнеса. Кроме того, в статье рассматриваются особенности исламского банкинга, меры, необходимые для повышения эффективности сотрудничества с ИБР, и существующие проблемы в данной сфере.

Ключевые слова и понятия: Исламский банк развития, Новый Узбекистан, финансовое сотрудничество, экономические реформы, финансовые ресурсы, инфраструктурные проекты, малый и средний бизнес, исламское банковское дело, финансовая стабильность.

**YANGI O'ZBEKISTON"NING ISLOM TARAQQIYOTI BANKI BILAN
MOLIYAVIY MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISH MASALALARI VA
MUAMMOLARI**

Roziqov Ravshan Uroqovich

Annotatsiya:

Ushbu maqola “Yangi O‘zbekiston”ning Islom Taraqqiyoti Banki (ITB) bilan moliyaviy munosabatlarini rivojlantirish masalalari va muammolarini o‘rganadi. Maqolada Islom Taraqqiyoti Banki bilan O‘zbekiston o‘rtasidagi hamkorlikning rivojlanish tarixiga, shuningdek, mamlakatning iqtisodiy va moliyaviy tizimidagi o‘zgarishlarga alohida e‘tibor qaratilgan. Maqola, ITB tomonidan taqdim etilayotgan moliyaviy resurslar va kreditlar, xususan, iqtisodiy islohotlar, infratuzilma loyihalari va kichik va o‘rta biznesni qo‘llab-quvvatlashga bo‘lgan yordamni tahlil qiladi. Shuningdek, maqolada Islom bankchiligining xususiyatlari, ITB bilan hamkorlikning samaradorligini oshirish uchun zarur bo‘lgan chora-tadbirlar va muammolar ham ko‘rib chiqiladi.

Tayanch so‘zlar va tushunchalar: Islom Taraqqiyoti Banki, Yangi O‘zbekiston, moliyaviy hamkorlik, iqtisodiy islohotlar, moliyaviy resurslar, infratuzilma loyihalari, kichik va o‘rta biznes, Islom bankchiligi, moliyaviy barqarorlik.

Kirish. “Yangi O‘zbekiston” iqtisodiy islohotlar va modernizatsiya jarayonlarida yangi davrni boshlab, iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, infratuzilma loyihalarini rivojlantirish, kichik va o‘rta biznesni qo‘llab-quvvatlashni maqsad qilgan. Ushbu islohotlar jarayonida, xalqaro moliya institutlari bilan, jumladan, Islom Taraqqiyoti Banki (ITB) bilan hamkorlik o‘ta muhim ahamiyat kasb etadi. Islom Taraqqiyoti Banki, Islom moliya tizimi asosida faoliyat yurituvchi yirik xalqaro tashkilot bo‘lib, o‘z a‘zolariga iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlash va turli sohalarda rivojlanishni qo‘llab-quvvatlashda yordam beradi. O‘zbekiston uchun bu bank bilan hamkorlik, mamlakatning iqtisodiy rivojlanishini tezlashtirish va investitsiya muhitini yaxshilash imkoniyatlarini yaratadi.[5,55]

Maqolada, Islom Taraqqiyoti Banki bilan O‘zbekiston o‘rtasidagi moliyaviy aloqalar, bu hamkorlikdan olingan natijalar, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llari haqida batafsil tahlil qilishga harakat qilinadi.

- Mavzuga oid adabiyotlar tahlili (Literature review). Islom Taraqqiyoti Banki bilan hamkorlik masalalariga bag‘ishlangan tadqiqotlar turli mamlakatlarda olib borilgan. Misol uchun, Milliy iqtisodiyotlarni rivojlantirishda Islom bankchiligining ahamiyati haqida bir nechta ilmiy maqolalar va tahlil ishlari mavjud. 2000-yillardan boshlab, Islom Taraqqiyoti Banki bilan hamkorlikni kuchaytirish uchun o‘tkazilgan tadqiqotlar va amaliy ishlanmalar iqtisodiyotni rivojlantirishda muhim resurslar manbai sifatida ko‘rilmoqda (Sultonov, 2020).[1,25] Bundan tashqari, O‘zbekistonda Islom bankchiligi tizimining rivojlanishi va ITB bilan hamkorlikni mustahkamlashga oid muammolar haqida ko‘plab ilmiy ishlar chop etilgan.

Islom bankchiligi iqtisodiy islohotlarga qanday ta’sir ko‘rsatishi haqidagi tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, bu banklar an’anaviy moliya tizimlaridan farq qiladi, chunki ular foiz olishni taqiqlaydi va investitsiyalarni iqtisodiy jihatdan samarali loyihalarga jalb qiladi. Shu bilan birga, Islom Taraqqiyoti Bankining O‘zbekiston bilan iqtisodiy aloqalari o‘zaro foydali hamkorlikni shakllantirishda asosiy omil bo‘lib qoladi.[2,69]

- Tahlil va natijalar (Analysis and results). Islom Taraqqiyoti Banki bilan O‘zbekistonning moliyaviy hamkorligi ko‘plab sohalarda ijobiy natijalar bergan. O‘zbekiston ITB yordamida ko‘plab infratuzilma loyihalarini amalga oshirdi, shu jumladan, qishloq xo‘jaligida suv ta’minoti va irrigatsiya tizimlarini yaxshilash, ta’lim sohasini rivojlantirish, transport va kommunikatsiya infratuzilmasini yangilashda faoliyat yuritdi.

Bundan tashqari, ITB tomonidan taqdim etilgan moliyaviy yordam kichik va o‘rta biznesni qo‘llab-quvvatlashga yo‘naltirilgan dasturlar orqali O‘zbekistonda yuzlab yangi ish o‘rinlari yaratishga imkon berdi. Bu, o‘z navbatida, iqtisodiy o‘sishni tezlashtirdi va mamlakatda yashash darajasini yaxshiladi.

Lekin, Islom Taraqqiyoti Banki bilan hamkorlikda ba'zi muammolar ham mavjud. Birinchidan, moliyaviy resurslarni taqsimlash va ularni samarali ishlatishda ba'zi muammolar yuzaga kelmoqda. Ikkinchidan, bankning maqsadli kreditlari va moliyaviy yordamni kichik va o'rta bizneslarga taqdim etishda qiyinchiliklar mavjud. Yana bir muammo, Islom bankchiligi tizimining O'zbekistonning an'anaviy moliya tizimi bilan integratsiyasi bilan bog'liq.

Shu bilan birga, ITB bilan hamkorlikdagi samaradorlikni oshirish uchun zarur chora-tadbirlar quyidagicha bo'lishi mumkin:

Moliyaviy yordamni yanada samarali taqsimlash: Moliyaviy resurslar taqsimotida aniq va samarali mexanizmlar yaratish, ulardan kichik va o'rta bizneslar uchun foydali tarzda foydalanish.

Islom bankchiligi tizimining integratsiyasini kuchaytirish: O'zbekistonning an'anaviy moliya tizimi bilan ITB tizimi o'rtasida mustahkam aloqalar o'rnatish.

Kreditlarning shaffofligi va erkinligini ta'minlash: Islom banki tomonidan ajratilgan kreditlar va moliyaviy yordamlar shaffof bo'lishi, ularning har bir bosqichi monitoring qilinishi lozim.

O'zbekistonning Islom Taraqqiyot Banki (ITB) bilan hamkorligi mamlakat iqtisodiyotining muhim qismlaridan biri hisoblanadi. O'zbekistonning moliyaviy sektorini modernizatsiya qilish, yangi iqtisodiy islohotlar, barqaror rivojlanishni ta'minlash va xalqaro savdoni rivojlantirishda ITBning roli beqiyosdir. 2017-yildan boshlab, O'zbekistonning "Yangi O'zbekiston" siyosati doirasida Islom Taraqqiyot Banki bilan hamkorlik aloqalari mustahkamlanib, yangi loyihalar va moliyaviy dasturlar amalga oshirilmoqda. Biroq, bu hamkorlikda bir qancha muammolar va qiyinchiliklar mavjud. Ushbu maqolada O'zbekistonning Islom Taraqqiyot Banki bilan moliyaviy munosabatlarini rivojlantirishdagi asosiy masalalar va muammolar tahlil qilinadi.

1. Islom Taraqqiyot Banki va O'zbekiston o'rtasidagi hamkorlikning mavjud holati

O'zbekistonning Islom Taraqqiyot Banki bilan hamkorligi, asosan, infratuzilma, energetika, ta'lim, qishloq xo'jaligi va ijtimoiy rivojlanish sohalarida amalga oshirilmoqda. Bank tomonidan amalga oshirilgan moliyaviy yordam va qarzlar,

O'zbekistonga infratuzilma va texnologik yangilanishlar kiritishda muhim omil bo'lgan. Islom Taraqqiyot Banki O'zbekistonning rivojlanishiga yordam berish maqsadida investitsiyalarni yo'naltirgan va jamg'armalar tashkil etgan.

2. Moliyaviy yordam va investitsiyalarni jalb qilish

ITB O'zbekiston iqtisodiyotiga katta moliyaviy yordam kiritmoqda. Bank tomonidan taqdim etilgan qarzlar va moliyaviy resurslar mamlakatning rivojlanayotgan infratuzilmasini qo'llab-quvvatlashga yordam beradi. Yangi loyihalarni amalga oshirishda Islom Taraqqiyot Banki tomonidan taklif qilingan imtiyozli shartlar va uzoq muddatli qarzlar O'zbekiston uchun katta iqtisodiy imkoniyatlar yaratmoqda.

Biroq, bu yordamni muvaffaqiyatli amalga oshirishda ba'zi muammolar mavjud. Xususan, moliyaviy mablag'larni taqsimlash va ularni samarali foydalanish bo'yicha mavjud nazorat mexanizmlarining kamchiliklari hamda moliyaviy resurslar va yordamning o'z vaqtida yetkazib berilishi masalalari diqqatga sazovor.

3. Muammolar va qarzlarni qaytarishdagi qiyinchiliklar

Islom Taraqqiyot Banki tomonidan taqdim etilgan kreditlar va qarzlar O'zbekistonning iqtisodiy sektorlari uchun zarur bo'lsa-da, qarzlarni qaytarish va to'lovlar muddati haqida ba'zi qiyinchiliklar mavjud. Bu muammo ayniqsa O'zbekistonning iqtisodiy barqarorligi va yuksalishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Kreditlarni qaytarishdagi qiyinchiliklar O'zbekistonning tashqi qarzlarining oshishiga va iqtisodiy barqarorlikka tahdid solishi mumkin.

4. Texnologik yordam va innovatsiyalarni joriy etish

Islom Taraqqiyot Banki O'zbekistonning iqtisodiy sektorlariga texnologik yordam va innovatsiyalarni joriy etish orqali muhim hissa qo'shmoqda. Bu yordam, ayniqsa, sanoat, qishloq xo'jaligi va energiya sohalarida raqamli texnologiyalarni rivojlantirishda qo'llanmoqda. Biroq, yangi texnologiyalarning joriy etilishi, ularning samarali ishlashi uchun zarur infratuzilma va kadrlar tayyorlashlarini o'lchash va monitoring qilish tizimini mustahkamlash zarur. Bu loyiha natijalariga erishish uchun samarali boshqaruv va nazorat mexanizmlarini ta'minlaydi.

O‘zaro munosabatlarni mustahkamlash: Islom Taraqqiyot Banki bilan O‘zbekiston o‘rtasida iqtisodiy diplomatiya va biznes hamkorligini rivojlantirish, shuningdek, moliyaviy resurslarni aniq va tez yetkazib berish tizimini yaxshilash lozim. Bu, O‘zbekistonning iqtisodiy sektorlari uchun imtiyozli shart-sharoitlarni yaratishda muhim rol o‘ynaydi.

Qarzlarni qaytarish tizimini takomillashtirish: O‘zbekistonning tashqi qarzlarini samarali qaytarish va qarzlarni boshqarish tizimlarini takomillashtirish, ularning o‘z vaqtida to‘lanishi va qarzlarni bog‘liq xatarlarni kamaytirishga yordam beradi. Bu, shuningdek, mamlakatning xalqaro kredit reytingini yaxshilashga imkon yaratadi.

Jahon iqtisodiyotining yangi tendensiyalariga moslashish: Islom Taraqqiyot Banki bilan hamkorlikni rivojlantirishda, global iqtisodiyotdagi yangi tendensiyalarni hisobga olib, xalqaro investitsiyalarni jalb qilish va resurslarni samarali taqsimlash kerak. O‘zbekistonning iqtisodiy salohiyatini yanada oshirish va unga xalqaro miqyosda tan olinishini ta‘minlash muhim ahamiyatga ega.

- Xulosa va takliflar (Conclusion/Recommendations).

O‘zbekiston va Islom Taraqqiyoti Banki o‘rtasidagi moliyaviy hamkorlikni yanada rivojlantirish, mamlakatning iqtisodiy islohotlarini amalga oshirishda katta ahamiyatga ega. Ushbu hamkorlik yordamida O‘zbekiston iqtisodiy o‘sish sur‘atlarini oshirishi, yangi ish o‘rinlari yaratishi va xalqaro moliya bozorida raqobatbardoshligini mustahkamlashi mumkin.

Biroq, hamkorlikdagi ba‘zi muammolarni bartaraf etish uchun samarali strategiyalarni ishlab chiqish zarur. Shuningdek, Islom bankchiligi tizimi va an‘anaviy moliya tizimi o‘rtasidagi muvofiqlikni ta‘minlash, kreditlash va investitsiyalarning shaffofligini oshirish, iqtisodiy barqarorlikni yanada kuchaytirishga yordam beradi. O‘zbekiston va Islom Taraqqiyot Banki o‘rtasidagi moliyaviy hamkorlik mamlakatning iqtisodiy rivojlanishida muhim o‘rin tutadi. Islom Taraqqiyot Banki tomonidan taqdim etilayotgan kreditlar va grantlar, ayniqsa infratuzilma va ijtimoiy sohalarda O‘zbekistonning rivojlanishiga yordam beradi. Shuningdek, yangi texnologiyalarni joriy etish, energiya samaradorligini oshirish, qishloq xo‘jaligida innovatsiyalarni qo‘llash va ta‘lim sohasini rivojlantirishda Islom Taraqqiyot Bankining o‘rni beqiyosdir.

Biroq, hamkorlikdagi ba'zi muammolar, jumladan, moliyaviy resurslarni samarali taqsimlashdagi qiyinchiliklar, loyiha boshqaruvidagi kamchiliklar va qarzlarni qaytarishdagi mushkulotlar, bu jarayonning samarali amalga oshirilishiga to'siq bo'lishi mumkin. Shu sababli, yuqorida keltirilgan tavsiyalarni amalga oshirish orqali O'zbekistonning Islom Taraqqiyot Banki bilan hamkorligini yanada kuchaytirish va iqtisodiy rivojlanishni tezlashtirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.Sultonov, R. (2020). *Islom bankchiligi va uning iqtisodiy rivojlanishdagi roli*. Tashqi iqtisodiy aloqalar jurnali, 10(2), 45-57.
- 2.Rasulov, A. (2019). *Islom Taraqqiyoti Banki va O'zbekiston iqtisodiyoti*. O'zbekiston iqtisodiyoti, 8(1), 78-92.
- 3.Khalilov, M. (2018). *O'zbekistonda Islom bankchiligi: Muammolar va istiqbollar*. Xalqaro iqtisodiy tahlil, 11(3), 102-115.
- 4.Islom Taraqqiyoti Banki (ITB) hisobotlari (2021). *O'zbekiston bilan moliyaviy hamkorlik*. O'zbekistonda amalga oshirilgan loyihalar haqida axborot.
- 5.Tashkent Chamber of Commerce and Industry (2020). *O'zbekiston va Islom Taraqqiyoti Banki: Hamkorlik va rivojlanish istiqbollari*. TCCI Reports.

**Research Science and
Innovation House**

